

Türk Hukukunda Kayımlık, Kayımlığa İlişkin Özel Düzenlemeler ve Uygulamadaki Çeşitli Sorunlar

Trusteeship in Turkish Law, Special Regulations on Trusteeship and Some Issues in Practice

Hayri BOZGEYİK¹ - Tamer PAMUK²

Öz

Kayımlığa ilişkin temel düzenleme Türk Medeni Kanunu'nda yapılmıştır. Diğer kanunlarda yer alan özel düzenlemeler bakımından uygulamada çeşitli farklılıklar görülmektedir. Genel hükümlerde, kayımlık yapılış işlemleri hakkında vesayet dairesine şikâyetle bulunulabilmektedir. Özel kanunlar kapsamındaki kayımlık atama kararlarının da vesayet dairesince verilmesi ve denetim makamı olarak asliye hukuk mahkemesinin denetimine tabi olması gerektiği söylenebilirse de bu durum özel düzenlemelerin amacına uygun olmayacaktır. Genel hükümlerde kayımlık atama usulü, vasi atanmasına dair hükümlere atıfla düzenlenmiş olmasına rağmen, özel kanunlarda kayımlık tayini tam olarak düzenlenmemiştir. Şirketlere kayımlık atama genellikle ihtiyati tedbir niteliği taşımakla birlikte, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan itiraz ve istinaf usulüne tabi tutulmamıştır. Uygulamada şirketlere kayımlık atanmasına ilişkin kanaatimizce en hayati eksiklik, genel hükümlere tabi olanların aksine, atanmış kayımlıklar için bir makamın olmamasıdır. İtirazların bir sonraki mahkeme tarafından incelenmesi veya atama mahkeme başkanı veya tek hâkim tarafından yapılsa bile, örneğin ticaret mahkemelerinde, itirazların heyet olarak karara bağlanması uygulama açısından faydalı olacaktır.

Anahtar kelimeler: kayımlık, kayımlık atama, kişiler hukuku, vasi, şirketler hukuku

Abstract

The focus of the study is on trustees appointed for joint stock companies. Although it could be argued that decisions on the appointment of trustees under special legislation should also be taken by the trustee office and be subject to the supervision of the civil court of first instance as the supervisory authority, this would not be in line with the purpose of the special provisions. Although the appointment of a trustees to a company is generally an interim measure. In our opinion, the most important shortcoming in the appointment of trustees in practice is the lack of authority for the appointed trustees, as opposed to those who are subject to general provisions. In practice, it would be beneficial if objections could be reviewed by the next court, or even if the appointment is made by the president of the court or a single judge, for example in commercial courts, objections should be decided by a court.

Keywords: trustee, appointment of trustee, tutor, law of persons, custodian, company law

¹ Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, hbozgeyik@aybu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-9974-7459

² Hakim, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Programı, pamukt@tcd.ie, <https://orcid.org/0000-0002-2120-127X>

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received Date: 09.07.2024 – Kabul Tarihi/Accepted Date: 05.09.2024

Auf İçin/For Cite: BOZGEYİK H. ve PAMUK T., "Türk Hukukunda Kayımlık, Kayımlığa İlişkin Özel Düzenlemeler ve Uygulamadaki Çeşitli Sorunlar", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2024;23(92):1655-1662

<https://doi.org/10.17755/esosder.1512925>

Lisans: [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

GİRİŞ

Kayımlık, medeni hukuk, ceza muhakemeleri hukuku, icra ve iflas hukuku ile ticaret hukuku alanlarında düzenlemeleri olan bir hukuki müessesedir. Kelime anlamı olarak kayyım “belli bir malın yönetilmesi veya belli bir işin yapılması için görevlendirilen kimse” anlamında da kullanılmaktadır (TDK Güncel Türkçe Sözlük, 2017; Özel, 2002, s.106-108). Kayyım bir hukuk ıstılahı olarak ise hâkim tarafından kısıtlı, gaip vb. kişiler adına hukukî tasarrufla bulunmak üzere tayin edilen kimse anlamında kullanılmaktadır (Güneş Ceylan, 2004, s. 221 vd.). Kavramın pratikte hem “kayyım”, hem de “kayyum” şeklinde kullanıldığı görülmektedir.

Konuya ilişkin temel düzenleme Türk Medeni Kanunu’nda (TMK) yer almakla birlikte, yapılan özel düzenlemeler, bazı uygulama farklılıkları ve tereddütlere yol açmaktadır. Bu çalışmada, TMK harici kanunlarda düzenlenen kayyımlar için öngörülen atanma usûlü ve şartları ile bunların görevleri incelenerek TMK’da yer alan söz konusu düzenleme ile ilişkisi irdelenecektir. Çalışmanın odak noktasında ise TTK bağlamında anonim şirketlerde kayyım atanmasına ilişkin hukuki sorunlar yer alacaktır. Ayrıca, kayyımın görevi, atama şartları ve atama usulü bakımından kanunî düzenlemeler incelenecek, nihayet kapsamlı bir değerlendirme ile hem uygulama hem de olması gereken hukuk açısından bazı önerilerde bulunulacaktır.

1. YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Özdemir ve Tuti, 2023). Bu kapsamda, literatür araştırmaları yapılarak, burada yer alan tez, makale, kitap ve benzeri kaynaklar üzerinde metin incelemeleri yapılmıştır (Şimşek, 2018). Bunlar arasında Türk hukukunda kayyımlık ve kayyımlığa ilişkin özel düzenlemelerin ele alındığı bilimsel çalışmalar yer almaktadır. Söz konusu çalışmalar arasında, kayyımlığa ilişkin yasal düzenlemeleri, mukayeseli hukukla birlikte ele alan çalışmalar ön sırada yer almaktadır. Çalışmada ele alınan uygulama sorunları ise yine incelenen metinler ve mahkeme kararlarından çıkarılmaktadır.

2. TÜRK HUKUKUNDA KAYYIMLIK

Kayyım, TMK 396 ve devamında “Vesayet Organları” üst başlığı altında vasi ile birlikte düzenlenmiş ve bir “vesayet organı” olarak sayılmıştır. Kayyım “belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanabilir (TMK 403/2). Kanunda, TMK’nın vasi hakkındaki hükümlerinin aksi belirtilmedikçe kayyım hakkında da uygulanacağı öngörülmüştür (TMK 403/3). Kayyımlık için gerekli şartlar, kayyımların görevleri ve kayyım atanması usulü özel olarak düzenlendiği gibi bazı konularda vasi ile ilgili düzenlemelere de atıf yapılmıştır.

Ehliyet ile ilişkisi. Kayyım atanması, atama yapılan kişinin fiil ehliyetini etkilememektedir (TMK 458). Kayyım tayini fiil ehliyetini sınırlayan bir işlem olmadığından, şartları mevcut olduğu takdirde tam fiil ehliyetine sahip kimselere de kayyım tayini mümkündür. Bu durumdaki kişi üçüncü şahıslarla hukukî muameleler yapmaya ve mükellefiyet altına girmeye devam edebilir (Öztaş, 1977, s. 302.). Reşit bir kimseye, henüz doğmamış bir çocuğa, bir tüzel kişiye, bir vakıf veya mal varlığına veya kişinin talebi üzerine kendisine de kayyım tayin edilmesi mümkündür (Öztaş, 1977, s. 302; Türkoğlu, 2010, s. 128 vd.).

İsteğe bağlı kısıtlama sebeplerinden biri varsa, ergin bir kişiye kendi isteği üzerine kayyım atanabilir (TMK 428). Yaşlılık, engellilik, deneyimsizlik veya ağır hastalık sebeplerinden birinin varlığının yanında, bunun sonucunda işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden ve halihazırda ergin olan şahıs da kısıtlanmasını isteyebilir (TMK 408). Düzenleme, aynı şartların varlığı halinde kayyım da atanabileceğini öngörmektedir. Bu sebeplerin tüzel kişiler bakımından kullanılması ise mümkün gözükmemektedir.

Temsil ve yönetim kayyımı atanabilecek haller. Kayyım atamayı gerektiren hâllere ilişkin TMK 426'da üç durum için temsil kayyımlığı düzenlenirken, yönetim kayyımlığına TMK 427'de yer verilmiştir. İlk hükümde geçen "vesayet makamı, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır" ifadesiyle yönetim kayyımının atanması için kural konulduktan sonra beş madde halinde hangi hâllerde yönetim kayyımı atanacağı belirlenmiştir. Bir tüzel kişiye zorunlu organlarının bulunmaması halinde yönetim kayyımı (Yıldız, 2017, s.103) atanır (TMK 427 b.4). Bazı yazarlar TMK 427 b.5 hükmünün tüzel kişiler bakımından da uygulanabileceği görüşündedir (Türkoğlu, 2010, s. 140).

Atamaya yetkili makam. Temsil kayyımı, kendisine kayyım atanacak kimsenin yerleşim yeri vesayet makamı tarafından atanır (TMK 430 f. 1). Ancak yönetim kayyımının malvarlığının büyük bölümünün yönetildiği veya temsil edilen kimsenin payına düşen malların bulunduğu yer vesayet makamı tarafından atanması gerekmektedir (TMK 430 f. 2; Y. 2. HD, 24.02.2004, E. 2004/1307, K. 2004/2137).

Uygulanacak hükümler. Kayyım İlişkin olarak TMK 403'de vasi hükümlerine yapılmış olan yollamanın bir benzeri TMK 431'de kayyım atanma usulüne ilişkin olarak yapılmıştır. Buna göre, vasi atanması usulüne ilişkin kurallar, kayyım atanmasında da uygulanmaktadır. Kayyımın görev süresi de vesayet makamı tarafından belirlenmektedir (TMK 458).

Atamanın kapsamı. Kayyımın belirli bir iş için atanması halinde, vesayet makamının talimatına aynen uyma zorunluluğu söz konusudur (TMK 459). Bu kapsamda vesayet makamı tarafından kayyımın iş tanımının tam olarak yapılması, görevinin neleri kapsayıp kapsamadığının açıkça belirlenmesi önem arz etmektedir. Kayyımın, iş tanımı haricindeki konulara müdahil olması görev ve yetki karmaşasına sebep olabilecektir.

Kayyım münhasıran bir malvarlığının yönetilmesi veya gözetimi konusunda görevlendirildiği takdirde, yalnız o malvarlığının yönetim ve korunması için gerekli olan işleri yapabilir. Kayyımın, kendisine verilecek özel yetki ile ya da bunun imkânsız olduğu hallerde vesayet makamının izni ile ilk görevlendirmeyi aşan işleri yapabilecektir (TMK 460).

Birden fazla kayyım atanması. Aynı konuda iş yapmak üzere birden fazla kayyım atanması da mümkündür. Gereken durumlarda, bu görevi birlikte veya vesayet makamı tarafından belirlenen yetkileri uyarınca ayrı ayrı yerine getirmek üzere birden çok vasi atanabilir (TMK 413/2). Ancak böyle bir atama yapılmadan önce vasilerin buna ilişkin rızalarının gerekmektedir (TMK 413/3).

Kayyım ve devletin sorumluluğu. Kayyım da vasi gibi, görevini yerine getirirken kusurlu davranışıyla vesayet altındaki kişiye verdiği zarardan sorumludur (TMK 467).

Kendisine kayyım tayin edilenlerin uğradığı kayyımın görevini yerine getirirken uğradığı zararlardan dolayı devletin sorumluluğu da öngörülmüştür. Bu sorumluluk vesayette olduğu gibidir. Buna göre devlet, vesayet dairelerinde görevli olanların hukuka aykırı olarak sebebiyet verdiği zararlardan ve vasi, kayyım ve yasal danışmanlara tazmin ettirilemeyen zararlardan sorumludur (TMK 468). Bu kayyımın verdiği zararlardan dolayı devletin sorumluluğu kanaatimizce ikinci dereceden bir sorumluluktur. Devlet, kusuru ile bir zararın meydana gelmesine neden olanlara rücu edebilecektir. Vesayet altındaki kişinin vasi veya devlete karşı alacakları imtiyazlı olacaktır (TMK m. 494).

Kayyımın sona ermesi. Kayyım görevi, kayyımın yapmakla görevlendirildiği işin bitirilmesiyle; yönetim kayyımlığı bakımından ise kayyımın atanmasını gerektiren sebebin ortadan kalkması veya kayyımın görevden alınmasıyla sona ermektedir (TMK 477).

İlan. Kayyım tarafından verilen kararlar için bir ilan zorunluluğu öngörülmemiştir

olmakla birlikte vesayet dairesinin gerek görmesi halinde ilan söz konusu olabilecektir. Kayyım atanmasının ilan halinde görevin sona ermesi de ilan edilebilecektir (TMK 431 f. 2).

Aşağıda, Türk Medeni Kanunu'ndaki düzenlemeler odağında, konuya ilişkin olarak diğer kanunlar ve özellikle İcra ve İflas Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan düzenlemeler incelenecektir.

3. KAYYIM ATANMASINA İLİŞKİN ÖZEL DÜZENLEMELER

Kayyım ataması, TMK haricinde bazı özel kanunlarda da düzenlenmiştir. Aşağıda bunlardan Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK), İcra İflas Kanunu (İİK) ve Türk Ticaret Kanunu (TTK) düzenlemeleri incelenecek, sonrasında ise bir değerlendirme yapılarak uygulama ve olması gereken hukuk açısından önerilerde bulunulacaktır.

3.1. Bir El Koyma Tedbiri Olarak Kayyım Tayini

CMK'da düzenlenen el koyma usullerinden birisi de gerekli şartların bulunması halinde şirket yönetimine kayyım atanmasıdır (CMK 133). Kanun kayyımın şirket işlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak atanacağını, atama kararında yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğinin kayyımın onayına bağlı kılındığının veya yönetim organının yetkilerinin ya da yönetim organının yetkileri ile birlikte ortaklık payları veya menkul kıymetler konusundaki idare yetkilerinin tümüyle kayyımaya verildiğinin açıkça belirtilmesini öngörmektedir. Buna ilave olarak, kayyım tayinine ilişkin kararın da ticaret sicil gazetesi ve diğer uygun vasıtalarla ilan edilmesi gerekmektedir. Burada düzenlenen kayyımlik bazı katalog suçlar için bir koruma tedbiri niteliği taşımaktadır (Dursun, 2014, s. 78; Ersoy, 2016, s. 3408). Tedbir kararı sadece Sulh Ceza hâkimi ya da davaya bakmakta olan hâkim tarafından karara bağlanabilir. Cumhuriyet Savcısı tarafından gecikmesinde sakınca bulunma halinde dahi böyle bir karar alınamamaktadır. Alınan karara itiraz şekli de kararı alan mercie göre belirlenmektedir. Kayyımın soruşturma esnasında sulh ceza hâkimliği (CMK 162), kovuşturma esnasında ise mahkemece tayin edilmesi gerekmektedir (Dursun, 2014, s. 86; Ersoy, 2016, s. 3409).

Atanmış olan kayyım veya kayyımların işlemlerine karşı ilgililer, görevli mahkemeye TMK ve TTK hükümlerine göre başvurabilirler (CMK 133 f.3). Bu düzenleme, daha önce şirket yöneticileri veya organları tarafından yapılan işlemlere karşı başvuru yolları konusundaki tereddütleri ortadan kaldırmaktadır. Zira bu nedenle şirket yönetimi veya yönetim organı tarafından alınmış olan kararlar veya yapılmış olan iş ve işlemlere karşı hangi hukuki yollar mevcutsa, kayyım kararları ve işlemleri için de aynıları geçerli olacaktır (Dursun, 2014, s. 89).

3.2. Konkordatonun Tasdikiinde Kayyım Tayini

Ticaret mahkemesi tarafından verilen konkordatonun tasdiki kararında, tasdik edilen konkordatonun yerine getirilmesini sağlamak için gerekli gözetim, yönetim ve tasfiye tedbirlerini almakla görevli bir kayyım tayin edilebilir (İİK 306/2). Bu süreçte kayyımın tayin edilme nedeni, borçlunun işletmesinin durumu ve borçlarını projeye göre ödeme kabiliyetini muhafaza edip etmediği konusunda tasdik kararını veren mahkemeye iki ayda bir alacaklıların da inceleyebileceği bir rapor vermesidir.

Maddede geçen "kayyım", TMK'da düzenlenen yönetim kayyımlığının bir türü olarak kabul edilebilir ve gerektiği takdirde ilgili hükümler uygulama alanı bulabilir. Bu madde kapsamında atanan kayyım icra mahkemesinin değil kendisini atamış olan Ticaret Mahkemesinin gözetim ve denetimi altında olacaktır (Bal, s.390 vd.; Mavzer, s. 551 vd.).

Bu konuda İİK'nın mülga 179a hükmünde yer verilen kayyım konusunda ileri sürülen görüşlere değinmek gerekir. Zira bu görüşler önemli ölçüde yeni düzenleme bakımından da

dikkate alınabilecek niteliktedir. Bu kapsamda öncelikle tüzel kişilerin kayyım olarak atanıp atanamayacağı konusundaki tartışmalara değinilebilir. İİK'nın mülga 179a hükmü kapsamında ileri sürülen hakim görüş tüzel kişilerin söz konusu madde kapsamında kayyım olarak atanabileceği yönünde olmakla birlikte, bazı yazarlar tarafından TMK, İİK ve TTK'daki hükümlerin lafzından sadece gerçek kişilerin kayyım atanabileceğinin anlaşıldığı, ceza sorumlulukları bulunmadığından tüzel kişilerin kayyım olarak atanamayacağının savunulduğu görülmektedir (Akil, 2009, s. 244).

Kayyımın görevi, atamayı kabul etmesi ile başlayacaktır. Bu ise mahkemede göreve başlama ve yemin tutanağını imzalaması ile gerçekleşecek, kayyım tarafından yapılan işlem ve alınan kararlara karşı ise menfaati olan ilgililer şikâyet yolu ile atamayı yapan Asliye Ticaret Mahkemesine başvurabilecektir.

Mülga iflasın ertelenmesi ile ilgili çalışmalarda kayyımın ücretini şirketten alması gerektiği ve devlete müracaat edemeyeceği, ancak şirkete karşı talepte bulunabileceğinin belirtilmesinin yanı sıra, sürecin iflas ile sonuçlanması üzerine alacağının iflas masasına alacak olarak kaydedilip kaydedilemeyeceği de tartışılmaktadır. Bu döneme ilişkin olarak bir kısım yazarlar bunun bir masa alacağı olacağını savunurken, bir kısım yazarların bunun mümkün olmadığını, ancak olması gereken hukuk açısından savunulabileceğini belirttikleri görülmektedir (Akil, 2009, s. 248). Adi konkordatoda da konkordatonun tasdiki kararında, tasdik edilen konkordatonun yerine getirilmesini sağlamak için gerekli gözetim, yönetim ve tasfiye tedbirlerini almakla görevli bir kayyım tayin edilebilir (İİK 306). Dolayısıyla, kayyım ücreti ile ilgili hususlar burada da söz konusu olabilecektir.

Kayyımın sorumluluğu bakımından tasfiye memurunun sorumluluğuna dair hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiğini İsviçre doktrinine atıfla savunan görüşlerin yanı sıra yönetim kurulunun kusura dayalı sorumluluğu kapsamında sorumlu tutulması gerektiğini savunan görüşler de bulunmaktadır. Bunlardan ikincisine göre yönetim kayyımını bu kapsamda sorumlu olmalıdır. Anayasa 129 ve 40'a dayanan ve bu kapsamda sorumluluğun kamu hukuku dikkate alınarak devlete ait olduğunu belirten görüş TMK kapsamındaki sorumluluk ve rücu düzenlemesi ile uyumludur (Akil, 2009, s. 250).

Kimlerin kayyım olarak atanıp atanamayacağına ilişkin olarak, Yargıtay kararlarında borçlu şirket vekili (Yargıtay 19. HD. 17.12.2009, 10847/11940) ile yargılama esnasında bilirkişilik yapan kimsenin (Yargıtay 19. HD. 7.6.2007, 1716/5872) kayyım olarak atanamayacağı, "davacının gösterdiği kişinin kayyım atanmasının doğru olmadığı" ve kayyımın bu işlerden anlayan kişiler arasından atanması gerektiğine (Yargıtay 19. HD. 14.12.2001, 6168/8384) işaret edildiği görülmektedir.

3.3. Fesih Davasında Bir Önlem Olarak Kayyım Tayini

TTK 530 f.2'e göre "Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin şirketin feshini istemesi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, müdürleri dinleyerek şirketin, durumunu Kanuna uygun hale getirmek için bir süre belirler, buna rağmen durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verir".

Aynı hükmün 4. fıkrasında ise "Fesih davası açıldığında mahkeme taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir". Buna göre, mahkemenin gerekli "önlemleri alma yetkisi" kapsamında kayyım atayabileceği Yargıtay tarafından kabul edilmiştir (Yıldız, 2017, s. 104; Yargıtay 11. HD. 21.01.1982, 5598/15).

4. UYGULAMA SORUNLARI ve ÖNERİLER

TMK’da kayyımlığın, vesayet hükümlerine yapılan yollamalar nedeniyle ayrıntılı bir düzenlendiği söylenebilir. Kayyım atamanın şartları, kayyım atama usulü, kayyımın taşınması gereken vasıflar ve kayyım uygulanacak hükümlerin gerek düzenleme gerekse yollama yoluyla yeterli şekilde düzenlendiği görülmektedir.

TMK sisteminde kayyım atamasını vesayet mahkemesi yapmaktadır. Kayyım atamasına ilişkin kararlara karşı istinaf yolu açıktır. Kayyımın şahsına yapılmış olan itirazlarda vesayet makamı itirazı kabul edip kararını değiştirebileceği gibi, itirazı reddedebilir ve dosyayı nihai karar vermek üzere Asliye Hukuk Mahkemesine gönderebilir.

Kayyımın yaptığı işlemler hakkında vesayet dairesine şikâyetle bulunulabilmektedir. Vesayet dairesinin verdiği kararın itirazın incelenme merci ise denetim makamıdır. Denetim makamının itiraz üzerine vermekte olduğu kararlar kesin kararlardır. Denetim makamının kanun gereği doğrudan verdiği kararlara karşı istinaf yolu açıktır. Örneğin taşınmazın pazarlık suretiyle satılmasına yönelik kararlar bu kapsamdadır. Vesayet dairesi satışın yapılmasına karar verdiğinde, bu karar kapsamında satışın pazarlıkla yapılması talebi de varsa bu konuda karar verme görevi denetim makamına aittir. Bu karar itiraz üzerine verilen bir karar olmayıp doğrudan denetim makamına tanınmış bir karar olduğundan kesin değil istinaf yolu açık bir karardır.

Özel kanunlarda yapılmış olan düzenlemelerin de TMK’daki düzenleme kapsamında görülmesi halinde kayyım atama kararlarının vesayet dairesince verilmesi ve denetim makamı olarak asliye hukuk mahkemesinin denetimine tabi olması gerektiği söylenebilir. Bu durumda müessesenin kurgusu korunmuş olmakla birlikte özel düzenlemelerin yapılma amacı, yani uzmanlık ve hız kaybedilmiş olacaktır. Uygulamada denetim makamı olarak görev yapan çok sayıdaki asliye hukuk mahkemesi ile daha uzman durumdaki az sayıdaki ahkâmî şahsiye davaları konusunda yetkili sulh hukuk mahkemeleri arasında görüş farklılıkları nedeniyle vesayet dosyalarında idare sıkıntıları yaşanmaktadır. Kanaatimizce bu durum, uzman olmadıkları halde yetkili olan merciler nedeniyle.

Kayyımın ücreti ve sorumluluğu hususları TMK’da ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş ve yargı kararları ile şekillenmiş olmasına rağmen özel kanunlar kapsamında atanmakta olan kayyımlar bakımından bu hususlar da tartışmalı durumda kalmakta ve farklı görüşler oluşmaktadır. TMK kapsamında kayyımın göreve başlaması, görevinin sona ermesi, verilen kararın ilan edilip edilmeyeceği ayrıntılı olarak düzenlenmiş olmasına rağmen özel kanunlar kapsamında kayyımların göreve başlaması, görevinin sona ermesi, kararın ilan edilip edilmeyeceği hususlarında boşluklar görülmektedir.

Aynı şekilde, TMK kapsamında kayyımın şahsı, kendisine kayyım atanacak kişi ile arasında husumet bulunmaması gibi hususlar net olarak düzenlenmiş iken (TMK m. 418), özel kanunlar kapsamında yapılan kayyım atamalarında bu durumda belirsizlik vardır. TMK’da kayyım atanması usulü vasi atanması usulüne atıfla düzenlenmiş olmasına rağmen özel kanunlarda kayyım tayinine ilişkin hususlar tam olarak düzenlenmemiştir. Kayyım atama kararları daha ziyade HMK kapsamında verilmiş ihtiyati tedbir kararları gibi bir usul ile verilmekle birlikte, orada yer alan itiraz ve istinaf yolları bunlarda yer almamaktadır.

Özel kanunlardaki düzenlemelere, örneğin şirketlere kayyım ataması ve kayyımın bu konudaki görev ve yetkileri konusundaki temel eksiklik kanaatimizce bunlar için bir denetim makamının belirlenmemiş olmamasıdır. Ancak denetim makamı olmasa da bu konuda itirazların bir sonraki mahkeme tarafından değerlendirilmesi veya ticaret mahkemeleri bakımından atama başkan ya da tek hâkim tarafından yapılsa bile itirazların heyet olarak karara bağlanması bir çözüm olabilecektir.

5. SONUÇ

Türk hukukunda kayımlığa ilişkin temel düzenleme Türk Medeni Kanunu'nda yer almaktadır. Ancak bazı özel kanunlar ile de konuya ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Özel düzenlemelerin ayrıntılı olmaması ve burada gerek kayımlığa ilişkin genel düzenlemeler atıf yapılmamış olması uygulamada çeşitli tereddütlere yol açmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda kayımlığa dair özel düzenlemeler ele alınmış, bu özel düzenlemelerin genel düzenleme ile ilişkisi incelenmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Örneğin şirketlere kayyım atama genellikle ihtiyati tedbir niteliği taşımakla birlikte, özel bir itiraz ve istinaf usulü yer almamaktadır. Çalışmada yaptığımız incelemeler sonucunda, şirketlere kayyım atamasında bir denetim makamının öngörülmesi, ayrıca, itirazların ticaret mahkemeleri tarafından heyet olarak karara bağlanması veya bir düzenlemelerde sonraki mahkeme tarafından değerlendirilmesinin bir çözüm olabileceği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akil, C. (2009), İflasın Ertelenmesinde Muhafaza Tedbirleri - Özellikle Kayımlık. Batider Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 25(1) 229-259.
- Altaş, S. (2016), Anonim Şirkete TTK ve TMK Uyarınca Kayyım Atanması. Terazi Hukuk Dergisi, 11(117), 52-57.
- Bal, N. (2021) Adi Konkordato Çerçevesinde “Kayyım”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (NEÜHFD), 4(2), 390-414
- Dursun, İ. (2014) Ceza Muhakemesinde Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini ve Nitelikleri. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 20(3), 63-96.
- Ersoy, U. (2016), Bir Koruma Tedbiri Türü Olarak Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini (CMK 133). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(4), 3393-3431.
- Güneş Ceylan, S. (2004), Roma Hukuku'nda Kayımlık (Cura) Müessesesine Genel Bir Bakış. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 53(1), 221-230.
- Kayhan Çetin, Ö. (2010), İflasın Ertelenmesi Bağlamında Kayımlık. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Mavzer, Tahsin. (2022), Adi Konkordatonun Yerine Getirilmesi Amacıyla Atanan Kayyım. 2022/1 (68), 535 - 571.
- Özel, A. (2002), Kayyım. İslam Ansiklopedisi içinde (Cilt 25, 106-108 ss. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Öztan, B. (1977) Kanunî Müşavirlik ve Federal Mahkemenin Bu Konuya İlişkin Görüşü. Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı 1925-1975 Cilt 1 (297-327). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Özdemir, M. ve Tuti, G. (2023), Nitel Araştırma Desenleri: Metodolojik Bir Temellendirme. Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. 11(2) 217-235.
- Şimşek, A. (Ed.) (2018), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Türkoğlu, F. (2010), Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu ve Ortaklığa Kayyım Atanması. Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 9(2) 127-149.
- Türk Dil Kurumu (2017), Güncel Türkçe Sözlük. Ankara.
- Yıldız, Ş. (2017), Sermaye Şirketlerinde Yönetim Kayyımını Atanmasını Gerektiren Haller. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 16(32) 95-106.

- Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemektedir.
- Yazarların çalışmaya katkı oranları:
Hayri BOZGEYİK %60
Tamer PAMUK %40